

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

BENICOLET

LA VALL D'ALBAIDA

ACADEMIA
VALENCIANA
DE LLINGÜA

AJUNTAMENT
DE BENICOLET

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA
SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ I GESTIÓ
Unitat de Recursos Lingüísticotècnics

RECULL I TEXT
Rafael Benavent Benavent

DISSENY
Vicent Almar

MAQUETACIÓ I GRAFISME
Guillermo Tomás Lull

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Col·lecció: Onomàstica
Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians
Benicolet, 158

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Av. de la Constitució, 284
46019 València
Tel.: 96 387 40 23
Adreça electrònica: avl@gva.es

Amb la col·laboració de l'Ajuntament de Benicolet

ISBN: 978-84-482-5694-4
Depòsit legal: V-349-2012
Impressió: Fernando Gil, S.A.

BENICOLET

Benicolet és un municipi situat en la zona de transició entre dos comarques valencianes: la Vall d'Albaida, a la qual pertany, i la Safor. El poble, d'uns 600 habitants, està situat a 241 metres sobre el nivell del mar, a mitjan camí entre les ciutats de Xàtiva i Gandia. El terme municipal, d'11,44 km², afronta amb els termes veïns de Llutxent, Almiserà, Terrateig, Montitxelvo i Aiolo de Rugat. Les seues terres estan drenades pel barranc de la Font de la Murta, per la part de la serra; pel barranc de Xetà, a ponent i al sud, i pel riu de Pinet, que travessa el terme de nord a sud.

El nom del poble, en la forma com és conegut actualment, ja apareix en un document de la Cancelleria Reial del 1261. Segons Asín Palacios, és d'origen àrab i s'explicaria a partir de *Banu Khulayd*, 'els fills o descendents de Khulayd', però Joan Coromines el fa derivar del llatí *Pinna Collecti*, 'la penya del depòsit de collites'.

El terme de Benicolet és herència en gran mesura d'un antic territori local, compartit per diverses alqueries musulmanes i presidit pel castell de Vilella, en la fita de terme amb Almiserà; el 1277 este territori passà a formar part de la baronia de Llutxent, que integrava les poblacions de Llutxent, Quatretonda, Pinet i Benicolet.

L'alqueria musulmana de Benicolet es degué formar entre els segles X i XIII en la cruïlla de dos camins principals: el que des de la partida dels Quatre Camins va a la serra de Vilella i el de Llutxent a Terrateig, passant prop de l'aigua de la foia dels Pous i de la font de la Mata. El nucli primigeni del poble devia ser l'actual Racó, abans anomenat la *placeta del Pou*. Benicolet, que amb les alqueries veïnes de Mesquita, Vilella i Xetà (ara partides de Llutxent) conformava el territori del castell de Vilella, va ser el primer terme municipal de la Vall d'Albaida a caure en mans de Jaume I (1239), ja que la resta de castells i termes de la comarca continuaren en mans musulmanes fins al 1244.

Jaume I donà l'alqueria de Benicolet, franca d'imposts, al cavaller aragonés Martín López de Belchite: d'ací ve la seua condició original de *poble de cavalleria antiquíssima*. La seua propietat passà a mans de diversos cavallers fins que el rei Pere el Gran constituí, el 1277, la baronia de Llutxent (Quatretonda i Llutxent de cristians vells i Benicolet i Pinet, de musulmans; Xetà ja s'havia despoblat en el segle XVI) i la concedí a Joan de Pròixita. La primera delimitació coneguda del terme de Benicolet és de l'any 1588, quan Quatretonda se segregà de la baronia de Llutxent. La seua població va ser obligada a convertir-se al cristianisme (1525) i, com a conseqüència d'això, Benicolet passà a dependre, eclesiàsticament, del

convent de Corpus Christi de Llutxent (1535), situació que perdurà fins al 1835. Un dels seus priors més distingits va ser, en el segle XVII, el benicoletà fra Joan Canet.

Com en la resta del Regne de València, el 1563 foren desarmades les 24 famílies de moriscs benicoletans, que tenien en el conreu de la pansa i la producció d'oli la principal font d'ingressos. Però el 1609 foren expulsats tots ells i el 1612 s'inicià un procés repoblador amb famílies de cristians vells –els Canet, Català, Ferrando, Prats, etc.– procedents dels pobles dels voltants, sobretot de Llutxent. Després d'una prolongada situació crítica durant el segle XVII, Benicolet visqué en el segle XVIII una etapa de prosperitat econòmica –gràcies al comerç del raïm i de la fulla de morera i als recursos forestals– i de creixement demogràfic, que li permeté arribar als 200 habitants i construir un bell temple parroquial.

Durant el segle XIX Benicolet continuà l'ascens material i demogràfic fins a superar els 600 habitants el 1900, any de la construcció de l'actual campanar. El 1843, els principals terratinents del poble aconseguiren privatitzar i repartir-se les terres de la Serra, que fins aleshores estaven mancomunades. La pansa era un dels motors de l'economia local. La fil·loxera de l'any 10 provocà la ruïna econòmica del poble i l'emigració de més del 20% de la població cap a Barcelona, València i l'Argentina.

Encara que sis benicoletans van morir en el front durant la Guerra Civil, no es produïren altres víctimes mortals. L'expansió econòmica dels anys seixanta també beneficià Benicolet, que diversificà els seus productes agrícoles, creà una cooperativa i es dotà d'aigua potable i d'importants millores urbanes. L'expansió turística dels anys setanta desvià una bona part de la població més jove cap a la costa valenciana, encara que la emigració no ha perdut mai el contacte amb el poble. Benicolet no tornarà a superar els 600 habitants fins a principis de segle XIX, sobretot gràcies a la presència de població immigrada, bé resident (sobretot anglesa) o bé treballadora (sobretot de l'Europa de l'Est), que ha provocat la construcció d'habitatges per diverses zones del terme.

L'ocupació dels benicoletans en l'agricultura ha decaïgut en benefici d'altres sectors, sobretot dels servicis i de la construcció. Gandia, capital econòmica de la zona oriental de la Vall d'Albaida, atrau part de la població actual.

ELEMENTS FÍSICS I VIES DE COMUNICACIÓ

Orografia

Cova del Flare
Cova Fonda
el Salt
Lloma Alta

Lloma de Requena
Lloma Plana
Penya del Castell

Hidrografia

Assut de Blai
Assut de Borrascas
Assut de la Penya
Assut de Rata
Barranc de la Mula
Barranc de la Murta
Barranc de Xetà
Barranc del Racó Tancat
Barranc dels Corralets

Barranc dels Magrets
Font de l'Albarzer
Font de la Mata
Font de la Murta
Font de la Teula
Riu de Pinet
Riu de Vernissa
Séquia de Borrído

Vies de comunicació

Camí de Castelló
Camí de l'Assagador
Camí de l'Horta
Camí de la Font de la Mata
Camí de la Font de la Murta
Camí de Montitxelvo

Camí de Terrateig
Camí del Molló
Camí Real
Carretera de Llutxent
Pont de la Séquia de Borrído
Pont de les Bigues

PRESENCIA HUMANA

Poblament

Benicolet

Partides i paratges

Borrasca
el Cantal del Caçador
el Cara-sol de Marco
el Franc
el Gorg del Cantal
el Molló
el Nadalet
el Passet
el Pla d'Espí
el Pla de Nassiu
el Pla del Castell
el Pla dels Pinarets
el Planisset
el Rabassal
el Racó del Pi
el Tossalet
els Aiguamolls
els Barrancons
els Belenguers
els Cara-solets
els Coronets

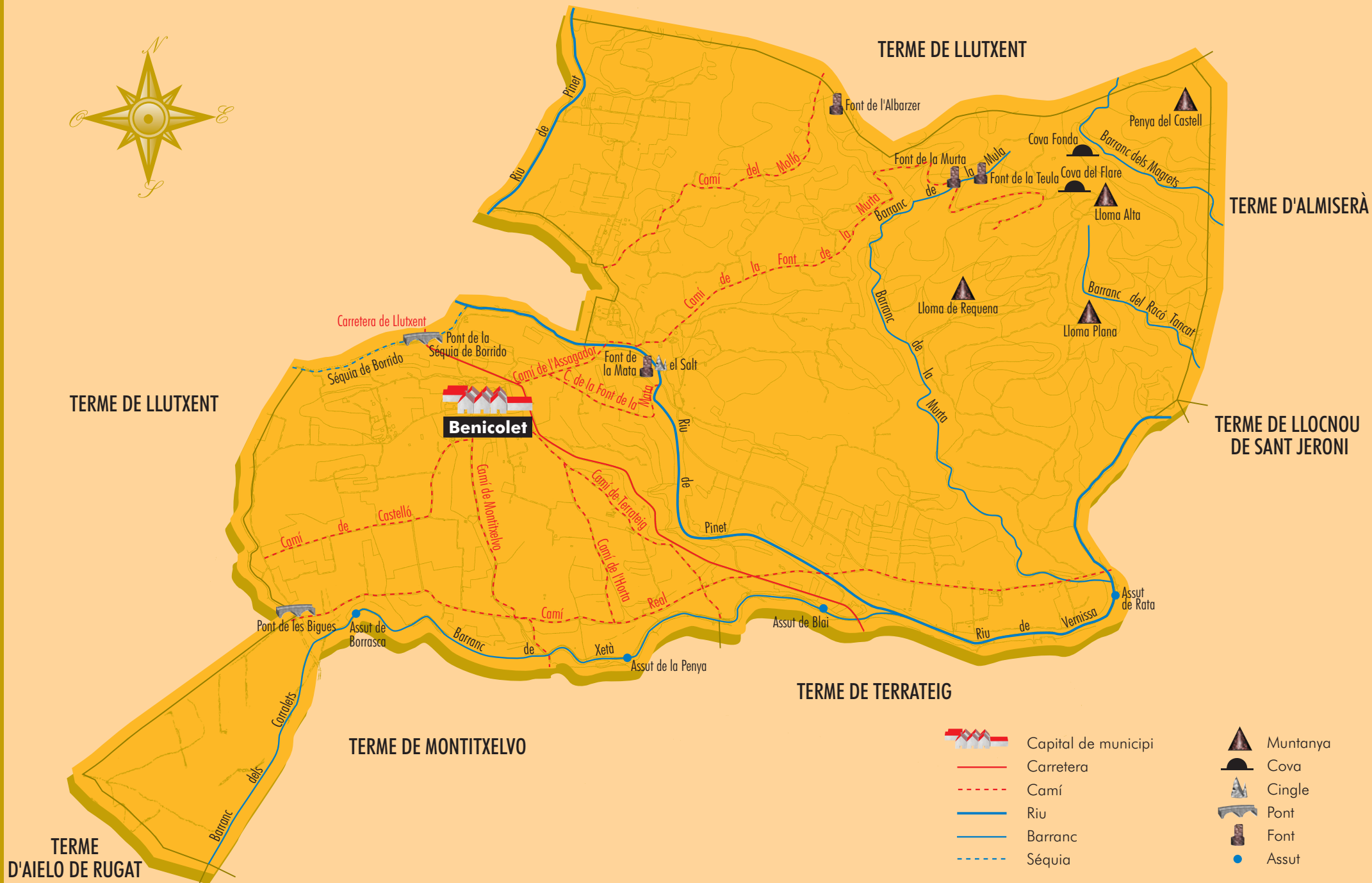
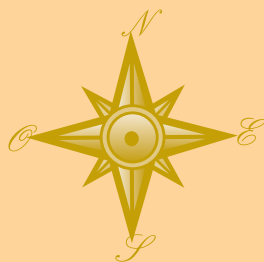
els Corralets
els Escudellers
els Quatre Camins
els Racons
l'Alteret
l'Argelagar
l'Assut Nova
l'Ombria
la Codolla
la Foia
la Foia dels Pous
la Llobera
la Perera
la Plana
la Plana de l'Alqueria
la Riba
la Sénia
les Terres Noves
Pinaret de Messeguer
Sant Martí
Xumilla

Altres llocs d'interés

Caseta dels Caçadors
Cementeri nou
Corral de Miquel
la Poassa

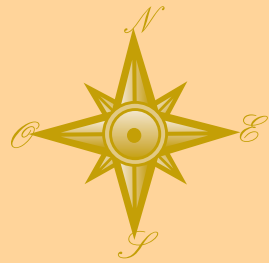
Llavador
Molí de Julià
Molí de Magre
Venta de Barret

Elements físics i vies de comunicació

	Capital de municipi		Muntanya
	Carretera		Cova
	Camí		Cingle
	Riu		Pont
	Barranc		Font
	Séquia		Assut

Presència humana

- Capital de municipi
- Llavador
- Molí
- Casa, corral
- Cementeri
- Carretera
- Riu
- Barranc
- Partida
- Paratge